

Tampereen kaupungin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Sosiaali- ja terveysministeriöstä on 19.4.2018 saapunut lausuntopyyntö STM/1856/2018 STM044:00/2018 luonnokseen hallituksen esitykseksi laiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Yleiset kommentit lakiehdotuksesta

Hallituksen esityksessä Eduskunnalle laiksi korkeakoulujen opiskeluterveydenhuollosta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi ehdotetaan säädettäväksi laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta. Lain tavoitteena olisi turvata hyvin toimivat yhdenvertaiset opiskeluterveydenhuollon palvelut sekä yliopisto- että ammattikorkeakouluopiskelijoille. Pyrkimyksenä olisi parantaa ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palveluiden saatavuutta ja laatua nykyisestä.

Pyrkimys parantaa opiskeluterveydenhuollon palveluita sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä on erittäin kannatettava. Esitetyn uudistuksen perusteita ja toteutusmallia on kuitenkin tarpeen tarkastella kriittisesti ja siksi esitämme seuraavat huomiot.

Uudistuksen lähtökohtana on parantaa ammattikorkeakouluopiskelijoiden palveluita. Uudistuksen uskotaan kaventavan terveyseroja ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijoiden välillä. Huolta esitetään ammattikorkeakouluopiskelijoiden yliopisto-opiskelijoita epäsuotuisemmista elintavoista ja terveysriskeistä. Kaikista opiskelijaryhmistä kuitenkin toisen asteen ammattiopiskelijoille on kasautunut eniten terveyttä, hyvinvointia ja opiskelukykyä uhkaavia riskitekijöitä. Yhdenmukaistettaessa ja kehitettäessä korkea-asteen opiskelijoiden palveluita syntyy epätasa-arvoinen asetelma suhteessa toisen asteen opiskelijoihin, erityisesti ammattiopiskelijoihin. Opiskelijoiden hyvinvointia edistettäessä olisi keskeistä panostaa toisen asteen opiskelijoiden hyvinvoinnin tukemiseen vielä nykyistä painokkaammin; heistä myös merkittävä osa ohjautuu myöhemmin korkea-asteen opintoihin ja sen opiskeluterveydenhuollon palveluihin.

Esityksen perusteluista ei kattavasti aukene, miksi juuri korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palveluiden tuotannon tulisi olla "opiskeluterveydenhuoltoon erikoistunutta" - tämän vaateenhan tulisi koskea koko opiskeluterveydenhuoltoa. Ainoaksi korkea-asteen opiskeluterveydenhuollon "erityisluonnetta" kuvaavaksi piirteeksi nousee opiskelijoiden suurempi liikkuvuus suhteessa toisen asteen opiskelijoihin. Vaikutelmaksi tulee, että tätä erityisyyttä korostetaan tarpeettoman vahvasti. Toisaalta mikäli maakunta toimisi jatkossa ammattikorkeakouluopiskelijoidenkin

palveluiden tuottajana, palveluiden tarjoamiselle yli maakuntarajojen on varmasti luotavissa toimivat käytännöt ja ohjeistukset.

Esitys ammattikorkeakouluopiskelijoiden palveluiden tuottamisesta jatkossa Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiön toimesta (YTHS) kuvataan palveluiden parantamisena. Muutos toisi kuitenkin YTHS:lle merkittävän asiakasmäärän lisäyksen, johon vastaaminen suunnitellulla aikataululla tyydyttävällä tavalla lienee varsin haasteellista. Kuten esityksessä todetaan, uusien toimipisteiden perustaminen ja henkilöstökrytointi tulee olemaan mittavaa.

Palvelukokonaisuuden ajan kanssa rakentuessa on mahdollista, että yleisesti valtakunnan tasolla palvelut paranevat. On silti tärkeää hahmottaa, että paikoin maassamme ammattikorkeakoulu-opiskelijoiden palvelut toimivat varsin hyvin, eivätkä kuvaudu kaikkialla pirstaleisina sekä saatavuudeltaan ja laadultaan riittämättöminä.

Esimerkiksi Tampereen kaupunki on järjestänyt jo vuosikymmenten ajan alueensa ammattiopiskelijoiden (ja sittemmin myös lukiolaisten) opiskeluterveydenhuollon ennaltaehkäisevien ja sairaanhoidollisten palveluiden kokonaisuutena yksinomaan opiskeluterveydenhuollon työtä tekevän henkilöstön toteuttamana. Terveystoimijat, lääkärit, psykologit ja muu henkilöstö on siten perehtynyt erityisesti opiskelevien nuorten ja nuorten aikuisten kehitysvaiheeseen, terveysongelmiin ja opiskelukykyyn vaikuttaviin tekijöihin. Palveluiden saatavuus on hyvä, asiakaspalautte kiittävä ja palveluiden kehittämistyö jatkuvaa ja ennakkoluulotonta, mukaan luettuina digitaaliset palvelut. Myös yhteistyötä opiskelijoiden kanssa toteutetaan eri muodoissaan, kuten asiakasraatitoimintana. Palvelut ovat tiiviisti verkostoituneet muiden nuorten parissa toimivien tahojen kanssa ja yhteistyö ammattikorkeakoulun toimijoiden kanssa on arkipäivää. Tampereen ammattikorkeakouluopiskelijoita edustava Tampereen ammattikorkeakoulun opiskelijakunta ei näe esitettyä uudistusta tarpeellisenä vaan palveluiden nykytilaan ollaan tyytyväisiä.

YTHS-mallin soveltuvuutta ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon selvitettiin niin sanotussa YTHS-kokeilussa 2011 - 2014. Kokeilun toteuttamisessa ja sen analyyseissa oli useita heikkouksia eivätkä tehdyt johtopäätökset ole kaikilta osin pitäviä (viite: Tampereen kaupungin kannanotto ammattikorkeakouluopiskelijoiden YTHS-kokeilun 2011 - 2014 väliarviointiin ja toimenpide-ehdotuksiin 11.3.2014, liite). Esitykseen kirjattu kannanotto YTHS-mallin soveltuvuudesta AMK-opiskelijoiden palveluiden toteuttamistavaksi ei siten näkemysmme mukaan ole kaikilta osin kokeilulla perusteltavissa.

Maakuntapohjaiseen sote-palveluiden järjestämismalliin siirryttäessä olisi mahdollista maakunnan liikelaitoksen puitteissa kehittää alueen opiskeluterveydenhuollon palveluita kokonaisuutena, niin toisen asteen kuin ammattikorkeakouluopiskelijoidenkin osalta. Tästä hyötyisivät molempien asteiden opiskelijat palveluiden jatkuvuuden sekä henkilöstön osaamisen keskittymisen ja edelleen vahvistumisen myötä. Jos maakuntien opiskeluterveydenhuollon palveluiden vahvistamiseen ja kehittämiseen osoitettaisiin nyt korkea-asteen opiskelijoiden palveluiden uudistukselle allokoitavaksi ehdotettu 9,1 miljoonan euron lisärahoitus, kertaluontoinen 5,9 miljoonan euron investointirahoitus sekä 12 % puskurirahasto

ennakoimattomien menojen kattamiseksi, olisi maakunnilla erinomaiset edellytykset kehittää niin ammattikorkeakoulu- kuin muidenkin opiskelijoiden kokonaisvaltaisia palveluita.

Mikäli ammattikorkeakouluopiskelijat irrotetaan maakunnan opiskeluterveydenhuollon kokonaisuudesta, jäljelle jäävä palvelutuotanto supistuu ja merkittävä määrä osaamista siirtyy yksinomaan korkea-asteen opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon käyttöön. Työntekijöiden työnkuvan kapeutuminen voi johtaa henkilöstön rekrytointivaikkeuksiin, mikä edelleen heikentäisi toisen asteen opiskelijoiden palveluita.

Mikäli kuitenkin esitetty YTHS-malli toteutuu, olisi perusteltua määrittää palveluiden alihankintaoikeuksia siten, että YTHS voisi tehdä tarvittaessa sopimuksen maakunnan kanssa ammattikorkeakouluopiskelijoiden palveluiden tuottamisesta nykyisen kunnallisen, jatkossa maakunnallisen tuottajan toimesta. Tämä mahdollisuus olisi välttämätön etenkin uudistuksen jälkeisinä ensimmäisinä vuosina, ja voisi mahdollistaa hallitun muutoksen. Palveluiden jatkuvuus on ollut myös opiskelijoiden huolena ja palveluiden saumaton jatkuminen heidän näkökulmastaan on ensiarvoisen tärkeää. Yhteistyötä Tampereen YTHS:n ja Tampereen kaupungin opiskeluterveydenhuollon kesken tehdään tälläkin hetkellä eri muodoissaan ja maakuntavaiheessa yhteistyö laajenisi koko maakunnan opiskeluterveydenhuollon palveluita kattamaan.

Valtakunnallinen opiskeluterveydenhuollon neuvottelukunnan perustaminen on kannatettava ehdotus. On kuitenkin vaikea nähdä, miksi neuvottelukunnan tehtävä rajattaisiin koskemaan vain korkea-asteen opiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoa. Neuvottelukunnan tulisi nimenomaisesti tarkastella opiskeluterveydenhuoltoa kokonaisuutena ja palvelujatkumona sekä osana terveydenhuollon ja muiden opiskelukykyä tukevien palveluiden kokonaisuutta.

Tampereen kaupunki ei kannata ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden palveluiden rajoittamista esitetyllä tavalla.

Tampereen kaupunki ei edellä esitettyyn perustuen kannata tällaisenaan korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon siirtämistä YTHS:n piiriin. Maakunnittain on annettava mahdollisuus kehittää eriasteisten oppilaitosten terveydenhuoltojärjestelmä maakunnan tarpeiden mukaisesti. Tähän tarvitaan nyt YTHS-palveluiden laajennukseen suunniteltu määräraha.

Johanna Loukaskorpi
Apulaispormestari

Lisätietoja

Yliääkäri Tuire Sannisto, 050 4689166
etunimi.sukunimi@tampere.fi

Liite

TRE_kannanotto_YHTS_AMK_väliarviointi 2013

